

Torbjørn Rødlands

The Model

DICHT OP DE HUID

Hoe maak je een levensbeschrijving van een model? De fotograaf Torbjørn Rødland is al jaren bevriend met het supermodel Malgosia Bela, aan wie hij nu een boek heeft opgedragen. *The Model* confronteert de lezer met een aantal intrigerende vragen rond het leven van een model en het wezen van de fotografie.

Door Zoë Dankert

Torbjørn Rødland, meester in het creëren van unheimische, vervreemdende en intieme foto's, waagt zich in zijn laatste fotoboek *The Model* aan een ode aan het Poolse supermodel Malgosia Bela als vrouw en als medium. We zien Bela tijdens haar dagelijkse bezigheden: lunchend, struinend, in de studio, op een billboard als gezicht van een modemerken. De lezer wordt verleid *The Model* als een biografie te zien.

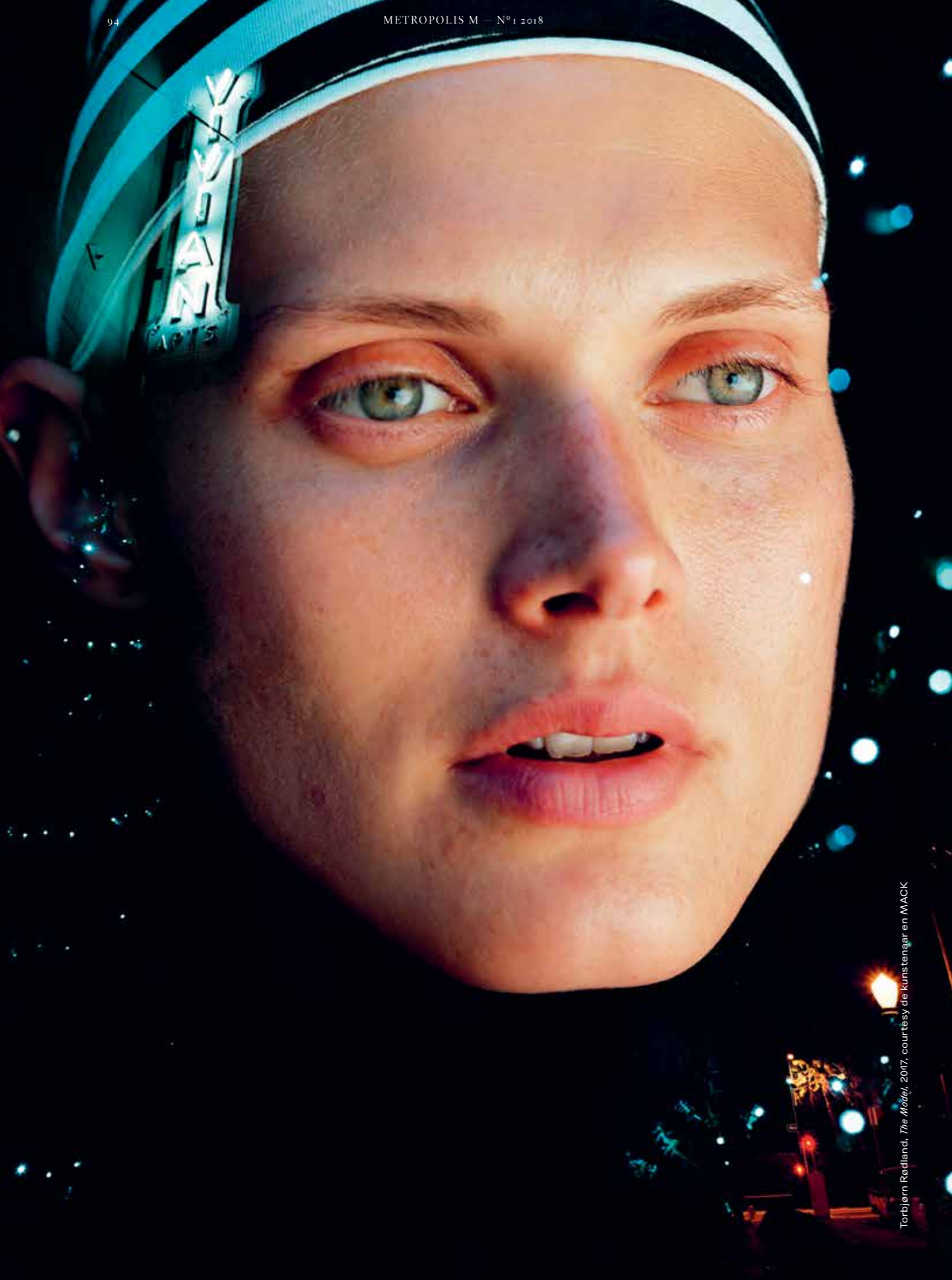
De foto's van Rødland tonen vaker alledaagse situaties die hij vervolgens met contrasterende elementen, zoals vloeistoffen, prothesetanden of huidtexturen, naar een vervreemdend niveau tilt. In eerdere fotoboeken is een baby met het culturele en lichamelijke bewustzijn van een volwassene te zien (*Baby*, 2007), een bruine, gespierde mannenarm tussen in maillot gestoken meisjesbenen (*Stockings, Jeans and Carpeted Stairs*, 2013-2017), een meisje dat een laagje huid van haar gezicht trekt (*Peel no.3*, 2013-2014) en losgeraakte prothesetanden in een kaneelbroodje (*Cinnamon Roll*, 2015). De werken zijn in al hun kalmte een voorbode van iets naargeestigs. Rødlands werk is lastig te categoriseren, omdat het gedijt bij het ambigue. Hij positioneert zijn modellen, een categorie waarin hij geen onderscheid lijkt te maken tussen mensen en voorwerpen, in het schemergebied tussen object en subject. Voorwerpen benadert hij in de regel als subject en modellen vaak als object. Zo zien we in *The Model* Malgosia Bela, in de woorden van Rødland, 'interacting with pictures, becoming pictures, being pictures'.

The Model opent met een beeld waarop Bela de camera inkijkt vanaf de opgerolde cover van een glossy. Haar beeltenis ligt gekromd op een marmeren vloer. Het oppervlak van de foto wordt op deze manier benadrukt. Diepte is een optische illusie in het platte fotografisch medium: de marmeren vloer, het gezicht van Bela en de glossy zijn allemaal even dun. Dat Rødland het begrip model in brede zin opvat, is duidelijk: een

sms-bericht van Bela op zijn oude Nokia of een reclamebeeld voor modemerken Zadig & Voltaire zijn voor Rødland net zo zeer portretten van zijn muze als wanneer zij een idyllische vijver naschildert. Er is een scherp contrast in het boek tussen Bela als plat reclamebeeld met een elastiekje eromheen en de beelden waarop we haar als een vriendin van de fotograaf zien. Rødland maakt geen hiërarchisch onderscheid tussen zijn vriendin als afbeelding of als mens, waardoor ze in beide omstandigheden lijkt op te lossen in het oppervlak. In Los Angeles, de woonplaats van de fotograaf, net zo zeer als in andere welvarende steden, vertoont de alomtegenwoordigheid van het scherm een vervreemdende paradox. De belofte van transparantie lijkt niet te worden ingelost. Integendeel; de vraag rijst of de moderne mens nog wel tot achter het scherm kan reiken en of hij niet steeds meer samenvalt met zijn eigen projectie.

De foto's in *The Model* zijn in de periode van 2007 tot 2017 gemaakt en tonen de vriendschap tussen Rødland en Bela. Of althans, ze pretenderen dat, want de beelden zijn overduidelijk geënceneerd; de ene keer wordt dat benadrukt door het kader waarin Rødland schiet, op andere beelden doorbreekt het getrainte modellenzelfbewustzijn van Bela de illusie van intimiteit. Zelfs ogenschijnlijk spontane vakantiefoto's verraden iemand die weet met de camera om te gaan en hoe voor de lens tegelijkertijd te verschijnen en te verdwijnen. Het leven van een model wordt voorgespiegeld, maar in plaats van de mens achter het model bloot te leggen, blijft het model enkel model, waardoor voor de kijker niet meer dan een aantrekkelijk lichaam overblijft. Het lijkt soms wel alsof het model volgens Rødland geen eigen leven heeft of kan hebben, alsof het alleen maar oppervlak is.

De perfecte lichaamsbeheersing maakt het Bela onmogelijk uit haar rol als model te stappen waardoor projectie en realiteit

Torbjørn Redland, *The Model*, 2017, courtesy de kunstenaar en MACK

Torbjørn Redland, *The Model*, 2017, courtesy de kunstenaar en MACK

samenvallen. *The Model* toont hoe Bela's professe die haar persoonlijke leven overneemt. Werk en vrije tijd verstrengelen zich en er lijkt voor het model en de moderne mens geen uitweg uit de productiemolen van de hedendaagse samenleving. Ze illustreert daarmee een generatie voor wie dat ook geldt, die evenzo vastzit in het beeld dat de maatschappij van haar maakt en dat ze via sociale media van zichzelf maakt. Die vervlechting van werk en persoonlijk leven, lichaam en projectie, die manifest wordt in de fotografie van het moment, concentreert zich in het oppervlak. Neuzend in het leven van Bela wordt mijn voyeuristische blik teruggekaatst, met een betrappt gevoel tot gevolg. Als ik het hem vraag, zegt Rødland dat dit mechanisme niet met opzet in *The Model* verweven is, maar dat het idee van de terugkaatsende blik uit kritische en feministische theorieën wel iets is waar hij op bouwt en tegelijkertijd mee breekt.

In andere foto's blijkt dat Rødland zijn model dicht op de huid zit. Wimpers, poriën en moedervlekken worden scherp in beeld gebracht. Anders dan je misschien zou vermoeden, gezien de glanzende uitstraling van zijn werk, schiet Rødland voornamelijk analoog, een techniek die per definitie verstrengeld is met het lichamelijke, aangezien filmrollen en fotopapier voor een deel bestaan uit gelatine die wordt verkregen uit huiden en ander dierlijk slachtafval. *The Model* bestaat, als uitzondering op de regel, echter uit zowel digitaal als analoog werk: een compilatie van beeldmateriaal uit de afgelopen tien jaar. Het digitale, intrinsiek verbonden aan de illusoire kracht van het scherm, en het analoge bestaan zo zonder ogenschijnlijk onderscheid naast elkaar. De titel van de tentoonstelling, *The Touch That Made You*, die tot afgelopen november te zien was in de Serpentine Gallery in Londen en dit jaar doorreist naar Fondazione Prada in Milaan, refereert aan de eigenaardige lichamelijke van Rødlands beelden, waarbij alles, elk scherp detail, toch de neiging heeft in het oppervlak, de huid van de foto, te verdwijnen en daardoor tegelijkertijd materieel en immaterieel te worden. In termen van waarheid en leugen, neig je al snel de foto niet helemaal voor waar te nemen. Daarbij is ook psychologie in het spel. Rødland is geïnteresseerd in de blikken en aanrakingen die ons (on-)gewenst maken tot wie we zijn. In antwoord op een vraag over de werking van het motief 'huid' in *The Model* antwoordt Rødland: 'Skin is always both the largest and sexiest human organ and the photographic membrane that both keeps us apart and brings us together.'

Het fotografisch membraan als een oppervlak dat afstand creëert, komt het sterkst naar voren in de werken waarin niet Bela zelf, maar haar afbeelding op billboards, magazinecovers en afbladderende posters het onderwerp is. Of wanneer een man in een regenboogkleurige jas, helm in de hand, naar haar foto staart in een tentoonstellingsruimte. Dezelfde foto in een fotoboek is anders dan wanneer het beeld in een museumzaal hangt. Als er iets is wat de samenkomst van deze beelden duidelijk maakt, is dat hoe belangrijk het oppervlak, de materialiteit, van een beeld is voor zijn uiteindelijke betekenis. De ondoordringbaarheid van het flinterdunne fotografisch oppervlak wordt zo benadrukt.

Waar zoeken we naar als we besluiten een kijkje te nemen in andermans leven? Zijn we op zoek naar de oneffenheden, spannende slippertjes of willen we onszelf vereenzelvigen met het leven van dat bewonderde fotograferende genie? Het bewonderen of bekluren is in elk geval veilig eenrichtingsverkeer. Als lezer kun je ongestoord in de huid van de ander kruipen, er is niemand die terugstaart. Alhoewel, halverwege *The Model* zien we het gezicht van Bela half verscholen achter een goudkleurig mannenmasker. Haar linkeroog kijkt door het masker heen en lijkt daar onderdeel van uit te maken, terwijl haar rechteroog ons vanuit haar eigen gezicht aankijkt. Het werk lijkt de vraag te stellen of de huid niet ook een masker is. In Rødlands eerdere serie *Peel* is het uittrekken van de huid zowel erotisch als weerzinwekkend. De huid is in zijn werk vormomming, metamorfose en fotografisch membraan in één. Hopeloos ondoordringbaar, maar mateloos fascinerend. De vraag rest of de eigenaardige lichamelijke die Rødland ons toont enkel in het fotografisch materiaal besloten ligt of dat er nog een mogelijkheid is achter het flinterdunne oppervlak te geraken. *The Model* lijkt de tweede suggestie van de hand te wijzen.

ZOË DANKERT

is literatuurwetenschapper en kunstcriticus

Torbjørn Rødland, *The Model*, 2017, courtesy de kunstenaar en MACK

THE MODEL
Torbjørn Rødland
Londen: MACK, 2017
ISBN 9781910164945

BACK IN TOUCH
C/O Berlin, Berlijn
09.12.2017 t/m 11.03.2018

THE TOUCH THAT MADE YOU
Fondazione Prada, Milaan
04.04.2018 t/m 20.08.2018

Rødland positioneert zijn modellen, een categorie waarin hij geen onderscheid lijkt te maken tussen mensen en voorwerpen, in het schemergebied tussen object en subject